

20 KASIM DÜNYA
ÇOCUK HAKLARI GÜNÜ

Öğretmenler için SOSYAL MEDYADA

ÇOCUK HAKLARI

Çocuklara ait çoklu ortam ürünleri (fotoğraf, video, çizim vb.) paylaşılabilir mi?

Çocukların da toplumsal yaşama katılma hakları vardır. Çocukların görünmez olmaları beklenemez. Öte yandan sosyal medya paylaşımları, bilişim hukuku, medeni hukuk, ceza hukuku, fikrî ve sınai haklar hukuku gibi birçok hukuk dalının kapsama alanına girmektedir. Çocuklara ait çoklu ortam ürünlerinin paylaşılması değil, "Okullarda Sosyal Medyanın Kullanılması" konulu MEB 2017/12 genelgesinde bahsi geçtiği şekilde "hukuka aykırı" olarak paylaşılması, ilgililerce gereken önlemlerin alınmasını gerektirmektedir.

Paylaşım yapılabilmesi için izin alınması gerekli midir?

Hem çocuk hem de velisi/vasisi bilgilendirildikten yani aydınlatıldıktan sonra izin alınmalıdır. "Açık Rıza Onayı, Aydınlatılmış Onam Formu, Sosyal Medya İzin Belgesi" şeklinde düzenlenen bu belgeler, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamına uygun şekilde, kaydın hangi amaçla yapıldığını, kimler tarafından ne amaçla kullanılacağını, nasıl saklanacağını ve gerektiğinde nasıl imha edileceğini içermek durumundadır. Ayrıca kişiye sıkı suretle bağlı bir hak olduğu için, görüş oluşturma yeteneğine sahip "çocuğun da onayı" gerekmektedir. Veli grupları gibi kapalı mesajlaşma ortamlarında grup üyelerinin bu hassasiyetler konusunda bilgilendirilmesi aynı şekilde önem arz etmektedir.

Ne tür ürünler ve içerikler paylaşılabilir?

Paylaşımlarda "çocuğun yararını gözetme" ilkesi esas alınmalıdır. Beğeni toplama, takipçi arttırma, bağış kazanma, etkileşim alma, reklam ya da tanıtım gibi amaçlarla paylaşımında bulunulduğunda "çocuk istismarı" söz konusu olacaktır. Çocukların çalışma ve ürünlerinin, ders etkinliklerinin, toplu alanlarda veya törenlerde geniş açıdan çekilen genel fotoğraflarının ve çocuğun toplumsal rolünü güçlendiren içeriklerin paylaşımına daha uygun olduğu, çocukların yüzünün tanınır şekilde gözüktüğü fotoğrafların paylaşımında imtina etmek gerektiği, Avrupa Birliği vb. kaynaklı yürütülen projelerde bu konuda sıkı kurallar uygulandığı dikkate alınmalıdır.

Paylaşımların olası riskleri nelerdir?

Kişilik hakları ve mahremiyet ihlalleri, paylaşılan içeriklerin kötü niyetli kişilerin eline geçmesi, içeriklerin ticari amaçlı kullanılması, çocuk istismarı, telif hakları ihlalleri, unutulma hakkının uygulanamaması gibi hukuki risklerin yanı sıra paylaşımlar, psikolojik, etik vb. açılardan değerlendirilmelidir. Çocuğun utanma, küçük düşme, rencide olma, siber zorbalığa maruz kalma gibi kişilik gelişimi açısından olumsuz durumlarla karşı karşıya kalması gibi psikolojik, ya da paylaşılan projenin başka biri tarafından kullanılması gibi etik sıkıntılar yaşanabilir. Ayrıca paylaşımlarda sosyal medyanın, asparagas haber, dezenformasyon, algı yönetimi, itibarsızlaştırma, manipülasyon, sahtekarlık, yanlış rol modeller/fenomenler oluşturma, hakikat ötesi, dolandırıcılık, çarpıtma vb. durumlara açık bir mecra olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Çocuklar sosyal medyada nasıl yer alabilirler?

Birey olarak gelişim sürecinde, sosyal bir varlık olan çocuklarımızı çevreyi tanıma, iletişim kurma, ait olma, kabul görme, takdir edilme gibi temel ihtiyaçları gereği sosyal medya ortamlarında varlık göstereceklerdir. Gerçek dünyada olduğu gibi, sanal dünyadaki bilgi ve becerileri geliştirmek aile ve öğretmenlerin yükümlülüğüdür. Dijital okur-yazarlık gibi bilişim teknolojileri alanındaki eğitimler ile öğrencilerin yeterliliklerinin geliştirilmek, ardından korumak, kollamak ve takibini yapmak yetişkinlerin sorumluluğudur. Sosyal medya paylaşımları ile sanal dünyaya bırakılacak "dijital ayak izleri"nin ilerleyen dönemlerde kişilik hakkı ihlaline yol açabileceği unutulmamalıdır.

20 KASIM DÜNYA
ÇOCUK HAKLARI GÜNÜ

Öğretmenler için SOSYAL MEDYADA

ÇOCUK HAKLARI

Dijital ayak izlerinin silinmesi mümkün müdür?

Geçmişte bırakılan dijital ayak izleri çocuğun kişilik haklarını ihlal ediyor ya da istismara sebep oluyorsa "unutulma hakkı" başvurusunda bulunulabilir. Arama sonuçlarının indeksten çıkarılması için öncelikle arama motorlarına başvuru yapılmalı, taleplerin reddedilmesi veya başvuru sahibine cevap verilmemesi halinde ilgili kişilerce ihlal bildirimleri ve şikayet başvuruları yapılmalıdır.

Sosyal medyada çocuk hakkı ihlallerine ilişkin nereden yardım alınabilir?

<https://www.internetyardim.org.tr/sosyal-ag-platformlari>
<https://internet.btk.gov.tr/ozel-hayatin-gizliginin-ihlaline-yonelik-bireysel-basvuru>
<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5362/Veri-Ihlali-Bildirimi>
<https://www.ihbarweb.org.tr/>
<https://www.guvenliweb.org.tr/sosyal-medya-rehberi>
<https://www.guvenliweb.org.tr/>
<https://www.internetyardim.org.tr/>
<https://internet.btk.gov.tr/>
Alo 141 Çağrı Merkezi

Ekler

MEB Okullarda Sosyal Medyanın Kullanılması 2017/12
Genelgesi <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1833.pdf>

MEB Kurumsal Sosyal Medya Kullanım Kılavuzu
https://basinmus.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_04/12123508_Sosyal_Medya_KYlavuzu.pdf

MEB Basın ve Halkla İlişkiler Şubelerinin Görev Yetki ve Sorumluluklarına İlişkin Yönerge
Ek: 3 Açık Rıza Onam Formu <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/2043.pdf>

Kamu Görevlileri Etik Kurulu Sosyal Medya Etik İlkeleri
<https://www.etik.gov.tr/kamu-gorevliilerinin-sosyal-medya-kullaniminda-gozetmesi-gereken-etik-ilkeler/>

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 20/11/1989 tarihli Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi
<https://www.unicef.org/turkey/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme>

Bilişim Teknolojileri
Eğitimcileri Derneği

btedernei

btedernei

btedernei

btedernei

www.bte.org.tr